

2016 – 6/7

HOLLANDS Maandblad

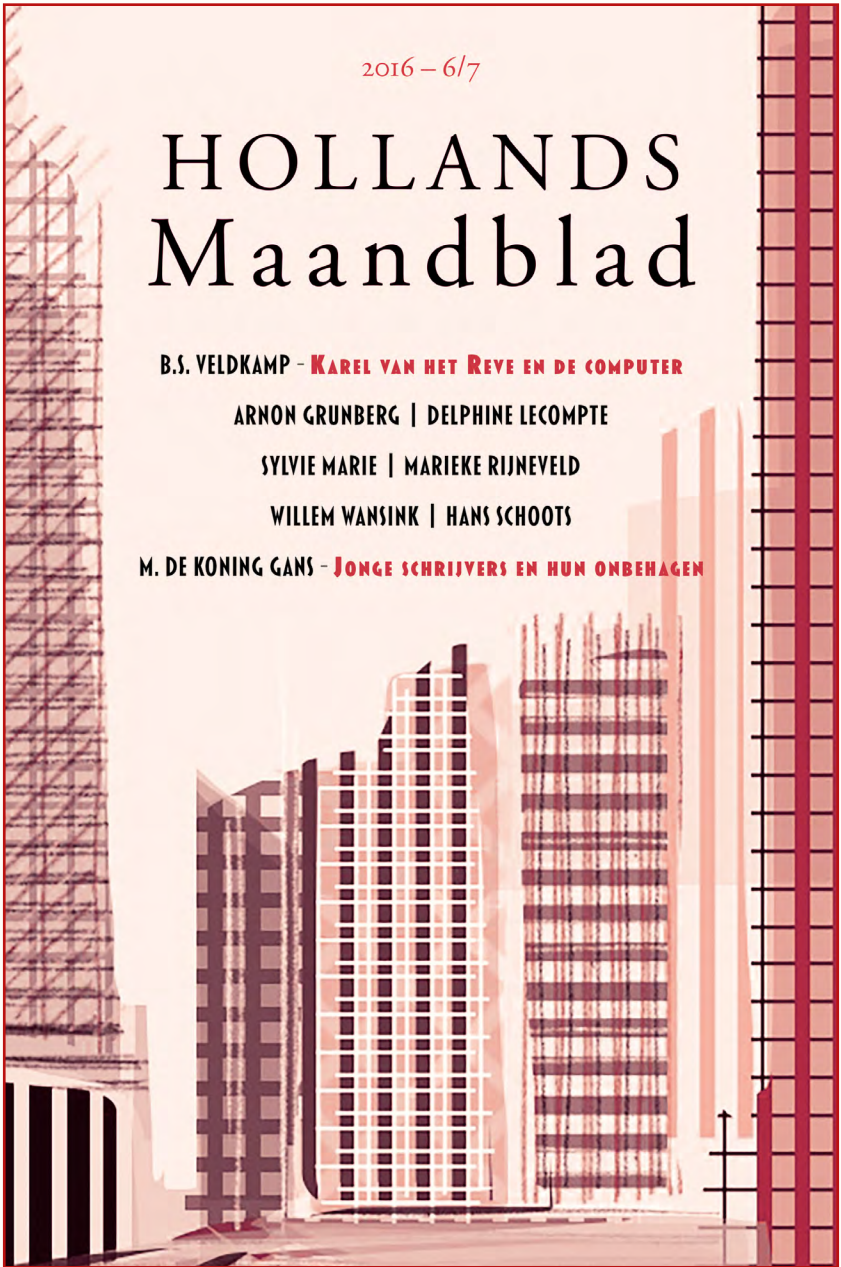
B.S. VELDKAMP - **KAREL VAN HET REVE EN DE COMPUTER**

ARNON GRUNBERG | DELPHINE LECOMPTÉ

SYLVIE MARIE | MARIEKE RIJNEVELD

WILLEM WANSINK | HANS SCHOOTS

M. DE KONING GANS - **JONGE SCHRIJVERS EN HUN ONBEHAGEN**

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 6/7 – 2016

acht-en-vijftigste jaargang • nummer 823/824
juni/juli 2016

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Redactioneel – Deze maand

B.S. Veldkamp – Karel en de computer

Delphine Lecompte – Gedichten

Arnon Grunberg – Concessies

Sylvie Marie – Gedichten

Marieke Rijneveld – De maaidorser

Sander Meij – Gedichten

Margriet de Koning Gans – Vaders en zonen nu

Marianne Aartsen – Gedichten

Gerda Bles – Naar het oosten

Louis Lehmann – Gedichten

Hans Schoots – Intensieve veehouderij

Emma Crebolder – Gedichten

Albert Hoffstädt – Op wie lijk je nu

Jack Druppers – Een bonnetje meer of minder

Co Woudsma – Gedichten

Kitty Pouwels – Dit is mijn bloed

Willem Wansink – Een Metternich voor onze tijd

Tekeningen Berry de Haas

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Dit was nu wat men noemt een interessante maand, vooral omdat de werkelijkheid nog onbegrijpelijker leek dan normaal al het geval is. Het was immers tamelijk raadselachtig wat wij meemaakten. Was de brexit nu de uitkomst van een botsing tussen een romantisch geloof in de zegeningen van de natiestaat enerzijds en een romantisch geloof in de zegeningen van supranationale integratie anderzijds? Of ging het om een uitwas van het internet-tijdperk waarin men consequenteloos online 'polls' invult ('Moet Nederland altijd winnen? – Klik JA')? Betrof het een middelvinger naar de grote coalitie van het Britse establishment (van de conservatieve premier tot negentig procent van de Labour-parlementariërs, van Goldman Sachs tot alle vakbonden), in de verwachting dat men net als na een scheldpartij op twitter excuses kan aanbieden en er niet *echt* iets gebeurt? Of ging het om een weerslag van de maatschappelijke scheuring in de hele westerse wereld (70 procent van universitair geschoolden was tegen de brexit, 70 procent van de geschoolde arbeiders voor)? Had de EU een gok genomen door de Britten bij de recente heronderhandeling slechts een schamel resultaat te gunnen, vanuit de bluf dat niemand dapper of dwaas genoeg is uit de boot te stappen? Of draaide alles toch om migratie, dan wel de Europese regelgeving waardoor Oost-Europeanen zich ongehinderd in Engeland kunnen vestigen, maar inwoners van Gemeenebestanden niet?

Het was waarschijnlijk een onontwarbare cocktail van dit alles en nog veel meer. In elk geval lijkt het simplistisch om de situatie te zien als een schisma tussen populisten die in het verleden blijven hangen en kosmopolieten die de moderne tijd begrijpen, al was het maar omdat de slachtoffers van globalisering ook een eigentijds verschijnsel zijn. Veel positiever is het om de brexit te gebruiken om de vragen onder ogen te

zien die de historicus Tony Judt – voorstander van Europese integratie – al in 1998 formuleerde. Bijvoorbeeld de vraag of in het huidige ‘Europa’ niet op fatale wijze ‘territorialiteit’ en ‘idee’ (van een vredelievende, welvarende, internationale gemeenschap) dooreen lopen. Of de vraag of het ‘Europa van de Geest’ (mensenrechten, vrij verkeer van ideeën en personen, en vanzelfsprekende samenwerking, welvaart en eenheid) nog wel past op het reëel gecreëerde ‘Europa’ van zeer diverse delen met zeer diverse belangen. Dan wel de vraag waar ‘Europa’ begint en eindigt – dit is geen flauwe retoriek: ‘Europa’ is immers een culturele en politieke ‘uitvinding’ die door de eeuwen heen danig is veranderd, en nog steeds verandert. Zo was het concept van een ‘verenigd en vernieuwd’ Europa ooit vooral een ideaal van fascistische partijen en bleef na de oorlog dan ook lange tijd danig besmet.

Duidelijk lijkt wel dat de idee van een ‘Europese lotsbestemming’ nogal onhoudbaar is en vooral doet denken aan de woorden van de Franse president Mitterrand: elke poging Europa verder te voeren, kan alleen slagen ten koste van alles wat is bereikt. Toch kan de brexit iets aardigs doen opbloeien: bijvoorbeeld het Europese gevoel voor paradoxen. Zoals de paradox dat Europa zeker meer is dan louter een aardrijkskundig begrip, maar zeker ook minder dan een antwoord op al de vraagstukken waarmee Europeanen worstelen. – BB

Karel en de computer

Hoe Van het Reve droomde van harde schijven internet

door B.S. Veldkamp

Onlangs zond een vriend mij een sms met daarin de zinsnede ‘de grafkelder te Wieuwerd’. Deze woorden komen uit *Nader Tot U* van Gerard Reve, die in de tijd van dat boek in Friesland (Greonterp) woonde, waar ook Wieuwerd (Wiuwert in het Fries) ligt. Oké, ik geef toe, Reve wist ik, maar van het specifieke boek was ik niet helemaal zeker en de pagina had ik al helemaal niet direct paraat. Ik moest het opzoeken. Natuurlijk kon ik naar de planken ‘Reve’ in de boekenkast lopen en gaan neuzen, maar als kind van mijn tijd wist ik zeker dat ik het ‘met de computer’ sneller zou vinden. En jawel. Op Google Books kun je het citaat vinden. Blijkbaar heeft de University van Michigan de tekst van het meesterwerk digitaal opgeslagen en hoewel je niet het hele boek kunt lezen, kun je wel in de tekst zoeken. En inderdaad ‘de grafkelder te Wieuwerd’ op pagina 54 verschijnt meteen als ‘treffer’.

Bij dit digitale avontuur moest ik niet voor het eerst denken aan het stuk dat Gerards broer, Karel van het Reve, schreef over het opslaan en opzoeken van informatie op ‘een schrijfmachine met scherm en geheugen’. Heel toepasselijk zocht ik dat artikel ook op ‘op de computer’ in plaats van de boekenkast om te kiepen. Het betreft het stuk “Mijn bedrijf bestaat uit lezen en schrijven” (de aanhalingstekens maken deel uit van de titel), opgenomen in deel 5 van Karels *Verzameld werk* op pagina’s 952 tot 957. Het is een typoscript uit 1983 dat in 2010 ‘opdook’ en toen opmerkelijk genoeg in het dagblad *Trouw* integraal werd afgedrukt onder de titel ‘In een minuut zekerheid’.* De bezorgers van het *Verzameld werk* lichten in een noot toe dat de tekst blijkbaar bestemd was voor het huisorgaan 1983 van Rank Xerox (thans in Europa Xerox geheten), maar dat een publicatie niet is aangetroffen.

In het stuk beschrijft Van het Reve op haast visionaire wijze wat voor een nieuw soort schrijfmachine hij tot zijn beschikking zou willen hebben. Wij zouden nu zeggen: hij wilde gewoon een krachtige pc met verfijnde tekstverwerking en een permanente verbinding met een open en doorzoekbaar internet, maar anno 1983 kon je dat helemaal nog niet zo formuleren. Sterker nog: 1983 was het jaar waarin de voorloper van internet, ARPANET van het Amerikaanse ministerie van Defensie, overstapte naar TCP/IP als netwerkprotocol (waarbij IP staat voor 'Internet Protocol'). Daarmee was de geboorte van het internet in zijn huidige vorm een feit, maar het gebruik ervan verspreidde zich aanvankelijk alleen onder universiteiten en overheidsinstellingen in de Verenigde Staten, en pas later ook in Canada, Europa en Japan. Pas begin jaren negentig ontstond het (grafische) World Wide Web (www) dat wij nu 'internet' noemen. Pas toen het gebruik ervan in 1993 door de Amerikaanse overheid werd opengesteld voor bedrijven en particulieren, nam het gebruik explosief toe. Waarschijnlijk heeft Karel van het Reve (die in 1999 overleed) nooit geweten dat Pizza Hut in 1994 een van de eerste bedrijven ter wereld was die het www commercieel uitbaatte door online bestellen mogelijk te maken.

lees meer in het nieuwe nummer

Concessies

door Arnon Grunberg

Emilia houdt niet van mannen, maar voor haar broer maakt ze een uitzondering. Niet dat ze echt nare ervaringen heeft gehad met mannen. Ze had ooit een relatie met een jongen die erg achterdochtig bleek te zijn – jaloezie kon het nauwelijks worden genoemd, want hij wantrouwde iedereen, ook de burens. Toch bleef ze drie jaar bij hem. Van die drie jaar heeft ze hem twee jaar onderhouden, en als ze hem nu ziet, wat niet vaak gebeurt, voelt ze altijd de neiging hem iets toe te stoppen. Geld, maar soms denkt ze ook gewoon aan een warme maaltijd.

Daarna kwam een man die zo aantrekkelijk was dat ze de eerste keer dat ze hem zag onwel dreigde te worden. Na een hoopvol begin ontpopte de aantrekkelijke man zich als een klager en daarmee verdween ook zijn aantrekkingskracht.

Haar vader is een ietwat kinderlijke man om wie ze zich al heel jong zorgen begon te maken. Hij had de neiging bij zijn enige dochter uit te huilen. Lang zag ze dat voor liefde aan, onvoorwaardelijke liefde, ze hield zielsveel van hem, tot op een dag haar ogen werden geopend. Haar vader lag snikkend in haar armen op de bank en voor het eerst zag ze geen vader meer, ze zag een huilende oude man. Dat hij huilde, stootte haar niet af, maar dat hij zo oud was.

Emilia's moeder, de vrouw van haar vader, heeft nooit bij haar uitgehuild. Ze is een kille dame die ergens halverwege haar leven – toen de kinderen klein waren – de pose van kilheid had aangenomen om zich te beschermen tegen de rampspoed die het leven nu eenmaal over mensen uitstort. Het masker van de kilheid bleek haar zo gegoten te zitten dat ze zich er niet meer van los kon maken. Soms probeert ze het wel, maar het masker zat muurvast; als ze het zou afrukken, zou ze haar huid meertrekken. Haar werk als decaan aan de universiteit heeft er niet onder te lijden, ze is op een kille manier begaan met de studenten.

De broer, Philip, 26, drie jaar jonger dan Emilia, woont nog altijd bij de ouders en wil komiek worden. Op de middelbare school werd hij omschreven als ‘gevoelig, dromerig, intelligent’. Hij maakte zijn school af – met moeite, dat wel – en knipte zijn lange haar af, maar daarna begonnen de dromen pas echt te overheersen. De universiteit betrad hij als in trance, en zo verliet hij haar ook weer. Aan zijn ouders vertelde hij: ‘De wetenschap maakt me verdrietig.’

Twee zomers werkte Philip als een bezetene in een strandtent, om te sparen voor een wereldreis. Aan de strandtent hield hij een milde depressie over, en verder ook een hekel aan het strand en aan mensen in het algemeen. Daarna ging hij inderdaad een jaar op wereldreis, alleen uiteraard, want van de liefde had hij zulke hoge verwachtingen, dat hij er liever niet aan wilde beginnen. De angst zijn liefde aan de verkeerde te verspillen was te groot, daarom werd de liefde aan niemand gegeven.

lees meer in het nieuwe nummer

De maaidorser

door Marieke Rijneveld

‘Waarom ben je weer begonnen?’ vraag ik.

Ik kijk hem niet aan, richt mijn blik op een paardenbloem tussen het gras. Vroeger kregen mijn broers en ik voor elke paardenbloem die we uit de grond trokken één cent. Net als voor de rotte peren waar wespen in woonden. Ze lagen onder de perenboom en braken van hun steeltjes af als je ze oppakte, waarna de wespen op je arm neerstreken, plakkerig van het sap. Soms stampten we de peren kapot, deden een wedstrijdje wie de meeste wespen kon pletten. Met een pincet plukten we ze uit het rotte vruchtvlies. Mijn broer rolde ze in een vloeitje van papa’s shag en dan rookten we dode wespen.

Papa draagt zijn stallaarzen. Aan de neuzen klontert schapenstront en stro. Er zitten onweersbeestjes op zijn wang, maar zelfs zijn baard kan het schaamrood op zijn kaken niet verbergen. Hij zit in de achtertuin met twee volle emmers bonen naast zich en een dienblad op zijn schoot om ze te doppen, zodat we weer een wintervoorraad in de vriezer hebben. Met een sigaret in zijn mond staart hij mij verstijfd aan. Hij heeft mij niet aan horen komen en heel even zie ik een klein jongetje dat stiekem achter de koeienstal staat te roken en wordt betrapt. Hij had gezworen nooit meer een sigaret aan te raken. Acht maanden geleden. Zodra hij mij zag, veranderde zijn gezicht plots, alsof iemand hem met de vlakke hand in zijn gezicht had geslagen. Net als je denkt dat je alle stemmingen van iemand kent, en alle manieren waarop zijn gezicht kan betrekken, komt er weer een nieuwe versie bij.

Hij duwt de sigaret uit in de droge aarde. Schaamte verdwijnt als je langdurig naar de grond kijkt, alsof de zwaartekracht het aantrekt als de jam die van een besmeerde boterham. Hij gaat verder met de bonen, het laatste beetje rook komt uit zijn neusgaten. Toen hij beloofde te stoppen,

had hij van mijn broer een zilveren doosje gekregen met pepermuntjes. Dat rammelde tegen zijn been bij elke stap die hij zette.

Ik ga tegenover hem zitten in een van de tuinstoelen die hij vanochtend met de hogedrukspuit schoon heeft gespoten. De kussens zijn nog vochtig.

‘Waarom ben je weer begonnen?’ vraag ik opnieuw.

Hij veegt over zijn wang om de onweersbeestjes te verjagen. Er is geen onweer op komst, misschien alleen in hemzelf.

‘Spanning,’ zegt hij, ‘en door jou.’

Verder zegt hij niets, alsof hij mij wil behoeden voor het schrikdraad dat hij heeft gespannen, voor de schok die me wacht als ik er te dichtbij kom en het aanraak. Maar voor het eerst in al die jaren durf ik het.

‘Door mij?’

‘Ik maak me zorgen.’

‘Waarover, papa?’

‘Niets.’

lees meer in het nieuwe nummer

Vaders en zonen nu

Behagen en onbehagen in de moderne literatuur

door Margriet de Koning Gans

Soms leidt een tekst van een Franse filosoof toch nog tot interessante vragen. Dat geldt ook voor het essay ‘Postface; Le malaise des fils dans la “civilisation” contemporaine’ van Alain Badiou dat hij in 2010 publiceerde als nawoord in de bundel *Anthropologie de la guerre* waarin enkele teksten van Sigmund Freud werden verzameld. In zijn betoog schetst Badiou een beeld van de hedendaagse jeugd, en meer in het bijzonder van de situatie der zonen in de hedendaagse beschaving. De aanhalingstekens rond het woord *civilisation* in de titel zijn vooral bedoeld als vingerwijzing naar het onbehagen van de fanatieke moslimzonen in het Westen, die in naam van Allah de jihad hebben uitgeroepen waarop ‘de beschaving’ in feite geen antwoord heeft. Maar Badiou wijst in zijn betoog ook op het volgens hem alom aanwezige onbehagen onder de zonen van westerse herkomst.

Beide gevallen van geestelijk ongerief zijn in zijn ogen te verklaren uit Freuds stelling dat een ‘cultuur’ ook het vermogen behelst om een symbolische orde van de ene generatie op de andere over te dragen. De relatie tussen vader en zoon heeft daarin altijd een centrale rol gespeeld. En juist op dat punt ziet de voormalige voorman van de afdeling Filosofie aan de École Normale Supérieure (ENS) die ooit samen met Gilles Deleuze, Michel Foucault en Jean-François Lyotard de Faculté Wijsbegeerte oprichtte aan Université de Paris VIII, de schoen nu wringen.

Badiou stelt dat die dialectische overdracht van cultuur in de huidige tijd is verstoord doordat de vaderfiguur uit zicht is verdwenen. Daardoor kan de zoon zich niet meer tegen de vader afzetten om via een fase van agressie (de adolescentie) diens plaats in te nemen en zo volwassen

te worden. Identiteit wordt tegenwoordig niet langer gevormd door cultuuroverdracht en de wisseling der generaties, maar door de commerciële dwang van de markt, ofwel het bezit van de 'juiste' goederen en de daarmee samenhangende status. Aangezien de markt geobsedeerd is door jongeren (als meest beïnvloedbare en meest profijtelijke consumenten), is de vaderfiguur letterlijk onzichtbaar geworden. De jeugd identificeert zich louter met leeftijdgenoten, en elke jongere zoekt zijn eigen uniekheid in een groep met hetzelfde uiterlijk en dezelfde culturele codes. Hun identiteit bestaat eruit dat zij zich onderscheiden van andere groepen jongeren met andere uiterlijkheden. In deze cirkelgang zitten jongeren nu gevangen, meent Badiou, en deze gevangenschap maakt het hun onmogelijk een onafhankelijk 'subject' te worden. Volwassenheid is geen doel meer, omdat eeuwige adolescentie het streven is. Zo ontstaat er bij jongeren, en dan vooral jongens, een inwendige leegte en een onbehagen in het eigen bestaan.

lees meer in het nieuwe nummer

Naar het oosten

door Gerda Blees

Op de derde dag zegt Maarten: ‘Als je me niet nu die appel geeft dan sterf ik. En dat meen ik.’

Nu, denkt Anne.

Martijn weet niet wat hij denkt.

Maarten is degene die zo nodig met een auto naar het oosten moest. ‘Laten we om te beginnen Oost-Europa zeggen,’ zei hij, ‘maar misschien wordt het uiteindelijk wel Rusland of Vietnam.’

Maarten kon de auto van zijn moeder lenen, hij wou meteen gaan rijden, wat Martijn wel prima vond, maar Anne kon niet weg omdat ze dingen van haar studie af moest maken. Maarten en Martijn kunnen altijd, wat misschien de reden is waarom ze vrienden zijn, maar andersom kan ook.

Ze zijn vertrokken op een vrijdag en ze rijden om de beurt, behalve Anne, die haar rijbewijs heeft thuisgelaten. Naar het oosten, in een zo recht mogelijke lijn, en inmiddels zijn ze ver genoeg om te ontdekken dat er delen van de wereld zijn waar nog zoiets als zondagsrust bestaat en waar je dus beter niet op zaterdagavond door je voedselvoorraad heen kan zijn.

Maarten rijdt, Martijn zit naast hem met de laatste appel in zijn hand te twijfelen of hij hem weg zal geven en Anne kijkt ernaar vanaf de achterbank, haar benen onder zich gevouwen, haar handen op haar blote knieën.

‘Martijn en Anne, wat een uitzonderlijk fantasieloze jarentachtig-namen zijn dat eigenlijk. Jullie ouders zouden er een prijs voor moeten krijgen,’ had Maarten gezegd op de avond dat hij Anne en Martijn aan elkaar had voorgesteld, op een feestje van Martijn.

‘Alsof Maarten zo origineel is,’ had Martijn geantwoord.

‘Dat is wat anders,’ had Maarten gezegd, ‘Maarten is klassiek, tijdloos. Ik ben een tijdloos persoon. Ik zal altijd dezelfde blijven, hoe oud jullie ook worden. Later zullen jullie dat begrijpen.’

Nu, denkt Anne, nu, nu, nu. Later zal ze zich herinneren hoe ze nu ‘nu, nu, nu’ denkt. Dat heeft ze uit het boek dat ze probeert te lezen, dat er eigenlijk alleen maar dit moment is en geen eerder en geen later, dat het verleden en de toekomst alleen maar in je hoofd bestaan. Nu schiet er een lantaarnpaal voorbij, nu nog een, nu een wegwijsbord met uitgeveegde letters. Nu, netwerken van zwarte takken in een waas van lentegroen. Nu schijnt de zon.

Nu zit hij nog op de bestuurdersstoel, zijn rechervoet op de gaspedaal gedrukt, zijn ogen op de heuvelige weg, zijn linkerhand aan het stuur en de rechter opgehouden naar Martijn, die nog steeds de appel vasthoudt, omdat hij hem voor zichzelf gepakt had, omdat hij honger heeft, omdat het de laatste is en waarom zou hij hem dan nu aan Maarten geven, zeker nu er blijkbaar iets gebeurd is toen Martijn de bosjes in was gegaan om te plassen bij de laatste stop, nu het erop lijkt dat Maarten iets gezegd heeft tegen Anne, of nog erger, iets met haar gedaan, waardoor ze nu nog dieper in zichzelf verdwenen is, niets meer lijkt te horen en geen woord meer heeft gesproken sinds ze weer zijn gaan rijden.

‘Martijn,’ zegt Maarten. ‘Ik ben verliefd op je. En dat meen ik.’

lees meer in het nieuwe nummer

Intensieve veehouderij

'New Babylon' van Constant nader bekeken

door Hans Schoots

In de jaren zestig van de vorige eeuw was in Nederland de spelende mens bijzonder populair. Hij was al bekend uit het boek *Homo ludens; Proeve eener bepaling van het spel-element der cultuur* van Johan Huizinga uit 1938, en zou later de grondslag vormen voor de 'creatieve therapie' in de psychologie, maar zijn doorbraak was toch te danken aan de Amsterdamse beeldend kunstenaar Constant Nieuwenhuijs, beter bekend als 'Constant' (1920-2005). Die gaf de spelende mens een ereplaats in zijn theorieën over stedenbouw, maatschappij en kunst. Die theorieën waren even absolutistisch als invloedrijk, en met sommige effecten ervan op architectuur en stadsinrichting leven we nog elke dag.

Constant stelde zijn project 'New Babylon', een ontwerp voor een wereld waarin de spelende mens van de toekomst zou leven, voor het eerst in 1959 tentoon in het Stedelijk Museum te Amsterdam. De waardering voor zijn werk heeft de afgelopen decennia wat gemeanderd, maar is nu weer op een hoogtepunt. Na een grote expositie vorig jaar in het Reina Sofía te Madrid en een presentatie op Art Basel 2015, werden onlangs in het Gemeentemuseum te Den Haag en het Cobra Museum te Amstelveen twee tentoonstellingen geopend 'om het Nederlands publiek zijn werk te laten herontdekken'. In het Gemeentemuseum – waar in 1974 de grote New Babylontentoonstelling ook plaatsvond – staat (net als in Madrid) New Babylon zelf centraal, terwijl het Cobra Museum de weg van Cobra naar New Babylon belicht. De media reageerden zoals van hen verwacht werd. *NRC Handelsblad* mijmerde zelfs: 'Juist nu er een netwerksamenleving bestaat, zou Constants grenzeloze wereld gastvrij kunnen zijn voor vluchtelingen en voor ieder ander. Als de mensheid zo ver is: de bouwtekeningen liggen klaar.'

Uiteindelijk zou Constant meer dan twintig jaar blijven werken aan zijn architectonisch en urbanistisch project in de vorm van maquettes, tekeningen, films, grafiek en manifesten. In zijn New Babylon – dat men van hem vooral niet ‘utopisch’ mocht noemen – zou dankzij de voortgang van de technologie iedereen van alle noodzaak tot arbeid verlost zijn en zich creatief kunnen ontplooiën in een soort Luilekkerland. De ploeterende mens zou in deze ‘moderne en vooruitstrevende’ wereld vanzelf tot spelende mens worden.

Toen Provo het idee van de spelende mens in 1965 overnam, werd het een van de pijlers onder de tegencultuur: ‘Je leeft niet om te werken, je werkt om te leven.’ Arbeid stond zo geredeneerd buiten het echte leven als een noodzakelijk kwaad dat waar mogelijk vermeden moest worden. Een direct toepasbare uiting van de spelende mens op weg naar diens bevrijding was de ‘ludieke actie’. Constant vond dat je tegenover de heersende machten geen methoden moest stellen die een omkering waren van wat je wilde bestrijden, maar iets heel anders, iets speels. ‘In de revolutie begint de fantasie eindelijk een duidelijke rol te spelen,’ stelde hij in 1969 tevreden vast. ‘Belangrijk is daarbij het feit, dat tegenover het gangbare gedragspatroon ditmaal geen gelijkwaardig patroon gesteld wordt [...] dat het gezicht van de revolutie dus geen variant is van een bekend gezicht, maar dat een werkelijk spel bedreven wordt met normen, gewoonten en associaties.’

lees meer in het nieuwe nummer

Een bonnetje meer of minder

door Jack Druppers

Noem het onbezonnen, maar ik aarzelde geen moment. Met mijn rechterarm gestrekt in de lucht stapte ik de rijbaan op om de aanstormende zwarte BMW een stopteken te geven. Misschien niet mijn handigste actie ooit, want het ging om de confrontatie tussen een zwaar voertuig met brullende motor en een wijkagent op middelbare leeftijd. Nu ja, ik won: met krijgende banden kwam de bolide vlak voor mij tot stilstand. De jonge bestuurder reageerde verontwaardigd op de plotselinge ambtshandeling. 'Zeker omdat ik zwart ben?' siste hij vanachter zijn zonnebril.

'Vraag dat maar aan die mevrouw met die kinderwagen,' beet ik terug. Hij keek over zijn schouder naar de vrouw die op het trottoir stond bij te komen van de schrik. De kamikazepiloot had haar bijna van het zebrapad geschept toen hij op de Middenweg in Amsterdam-Oost nog even snel een invalidekarretje inhaalde. Daarna keek hij verongelijkt in mijn richting en riep: 'Tyfus skoutoe'.

Oké, het was misschien niet heel professioneel, maar ik kan niet ontkennen dat het me goed deed de overtredingen en de daarbij behorende sanctiebedragen uitvoerig stuk voor stuk aan dit heerschap voor te dragen. Normaal ben ik niet zo'n bonnenschrijver, nooit geweest. Veel politiemensen vinden het schrijven van bonnen trouwens het minst leuke onderdeel van het werk. De meesten van ons zijn toch agent geworden vanwege de actie, de spanning en vanuit de roeping om hulp te verlenen. Toch is het toepassen van sancties tegen ongewenst en strafbaar gedrag een wezenlijk onderdeel van ons beroep. Soms ontkom je er niet aan, zoals in dit geval. Agenten hebben hierbij een discretionaire bevoegdheid, maar desondanks is er in het recente verleden sprake geweest van bonnenquota. In Amsterdam moest iedere straatdiender minimaal 200

bonnen per jaar schrijven, terwijl elders dat quotum soms op 300 stond. Degenen die dit niet haalden, riskeerden een matige beoordeling voor ‘productiviteit’. Dit was een ernstige smet op je cv: je kon dan niet solliciteren naar andere functies en ook promotie was uitgesloten.

Ik weet nog goed dat veel chefs onrustig werden als de herfst zijn intrede deed en de bonnenaantallen niet op schema liepen. De wijkteamchefs oefende dan druk uit op zijn agenten, de districtchef op zijn wijkteamchefs, de regionale korpschef op zijn districtscheffs en de minister op zijn regionale korpscheffs. Het niet halen van de quota beschadigde niet alleen persoonlijke carrières, maar had ook aanzienlijke budgettaire consequenties voor de regio in kwestie. Hoe fataal dit principe werkte, heb ik van nabij meegemaakt toen ik nog in de binnenstad van Amsterdam werkte. Mijn collega Karel was een echte boevenvanger. Hij schreef niet veel bonnen, maar sleepte veelplegers en heterdaadjes bij bossen naar binnen. Collega Jan daarentegen had nauwelijks aanhoudingen. Hij stond liever in zijn eentje met een laserpistool achter een struik of in een portiek om auto’s te betrappen op snelheidsovertredingen. Jan haalde het vijfvoudige van zijn eigen quotum en had daarmee een groot aandeel in het behalen van het wijkteamquotum. Zijn chef, die hiermee goede sier maakte, vond Jan een held en beloonde hem met een publieke pluim, een gratificatie en een prima beoordeling. Karel kreeg ondanks zijn vele aanhoudingen een matige beoordeling en werd daardoor geen brigadier, tot ongeloof van de collega’s die hem op handen droegen.

lees meer in het nieuwe nummer

Een Metternich voor onze tijd

Op zoek naar een nieuwe Koetsier van Europa

door Willem Wansink

Als hij Europeaan was geweest, zou Barack Hussein Obama II uit Honolulu misschien wel hoge ogen gooien om uitgeroepen te worden tot de Metternich van onze tijd. Dat bleek in elk geval toen de 44ste president van de Verenigde Staten de wereld kort voor zijn vertrek uit het Witte Huis nog één keer zijn politieke credo aan de wereld liet weten. Zijn presidentschap is gebaseerd op moreel leiderschap, niet op militair ingrijpen, zei hij, maar in één adem noemde Obama zichzelf behalve idealist ook een realist en een internationalist. De VS dienden onder zijn leiding waarden als democratie en mensenrechten te bevorderen, maar niet tegen elke prijs, zo bleek. ‘Doe geen stomme dingen,’ omschreef Obama zijn richtsnoer: ‘I want a president who has the sense that you can’t fix everything.’ Zo althans citeert de Amerikaans-Israëliische journalist en ‘national correspondent’ van *The Atlantic* Jeffrey Goldberg hem in de coverstory ‘The Obama Doctrine’. Het staat in het aprilnummer van het tijdschrift dat meer National Magazine Awards heeft gewonnen dan enig ander maandblad in de VS.

Voor het 66 pagina’s tellende stuk, dat het midden houdt tussen een diepte-interview en een politicologisch essay, volgde Goldberg de Amerikaanse president enkele maanden op de voet en hield hij diverse lange gesprekken met hem. ‘The Obama Doctrine’ leidde wereldwijd tot debat over de erfenis van Obama op het gebied van zijn buitenlandse politiek, ook in Nederland, waar het SLECHTS door een enkele krant werd opgemerkt. Ten onrechte, want nooit tevoren heeft Obama zich zo uitvoerig uitgelaten over zijn benadering van de buitenwereld. Zo vertelt hij openhartig over zijn beslissing niet in Syrië in te grijpen, ondanks het

overschrijden door president Assad van ‘the red line’ (het gebruik van chemische wapens) en beklemtoont hij dat de VS onder zijn leiding ‘minder op basis van het naakte eigenbelang’ is gaan handelen. Zijn aanpak vat Obama aldus samen: ‘If it is possible to do good at a bearable cost, to save lives, we will do it.’

Aldus blijkt de Amerikaanse president als buitenlands beleid te hebben gekozen voor een welbewuste cocktail van terughoudendheid en ethische bevoegenheid, van uiterste voorzichtigheid en morele principes, van eerbied voor de status quo en kleine stapjes naar een betere status quo. In die zin volgde de president-filosoof de voetsporen van Clemens Wenzel Nepomuk Lothar (1773-1859), graaf – sinds 1813 prins – van Metternich-Winneburg-Beilstein en sinds 1818 hertog van Portella en graaf van Königswart, de Oostenrijkse machtspoliticus die de vader was van het machtsevenwicht in Europa. Of Obama studie heeft gemaakt van Metternich, of zelfs weet wie hij is, valt enigszins te betwijfelen. Vermoedelijk is dat niet het geval, maar als het wel zo zou zijn, dan sluit zijn benadering aan bij het nieuwe beeld van Metternich. De meeste geschiedschrijvers hebben de Oostenrijkse diplomaat altijd weggezet als een weinig zachtzinnige reactionair-conservatief, maar volgens de recentste inzichten was Metternich even internationalistisch, realistisch en mogelijk zelfs even idealistisch als Obama.

lees meer in het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

MARIANNE AARTSEN (1950) – Beeldend kunstenaar. Studeerde onder meer aan de Jan van Eijck Academie te Maastricht. Zij schildert, dicht, maakt grafiek en beelden. Zie: www.marianneaartsen.com.

GERDA BLEES (1985) – Was docent bij de opleiding Liberal Arts & Sciences aan de Universiteit Utrecht en publiceerde proza en poëzie in o.m. *Meander*, *Krakatau*, *Het Liegend Konijn*, *Kort verhaal* en *Tirade*.

EMMA CREBOLDER (1942) – Afrikaniste. Publiceerde o.m. de poëziebundels *Dansen met een vos* (1998), *Toegift* (2006), *Vergeeten* (2010), *Vallen* (2012) en *Verzoenen* (2014). Zie: www.emmacrebolder.com.

JACK DRUPPERS (1962) – Wijkagent & inspecteur van politie te Amsterdam. Voor zijn project ‘Politiekids’ ontving hij de LPB Award als beste buurtproject en werd hij genomineerd voor de Hein Roethofprijs.

ARNON GRUNBERG (1971) – Schrijver en columnist. Dit voorjaar verscheen zijn roman *Moedervlekken*.

BERRY DE HAAS (1976) – Studeerde architectuur en autonome beeldende kunst aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Maakt onder meer ‘phone drawings’ op een smartphone. Zie: www.berrydehaas.nl.

ALBERT HOFFSTÄDT (1959) – Studeerde klassieke talen in Utrecht. Thans werkzaam als uitgever Aziatische studies bij Koninklijke Brill N.V. in Leiden. Publiceerde o.m. *Het bestiale in Van Dale* (1992).

MARGRIET DE KONING GANS (1942) – Was onder meer werkzaam als redactrice. Ontving de Hollands Maandblad Schrijversbeurs 2006 (*essayistiek*) voor haar eerdere publicaties in *Hollands Maandblad*.

DELPHINE LECOMPTE (1978) – Woont in Brugge. Met de bundel *De dieren in mij* (2009) won ze de Cees Buddingh'-prijs 2010. Meest recent verscheen de bundel *Dichter, bokser, koningsdochter* (2015).

L.TH. LEHMANN (1920-2012) – Dichter, prozaïst, vertaler, jurist, archeoloog en dj. Zijn laatste poëziebundels zijn *Wat boven kwam* (2006), *Laden ledigen* (2008) en *Schoon schip* (2010).

SYLVIE MARIE (1984) – Schrijft poëzie en proza. Na haar debuut in 2009 met de dichtbundel *Zonder*, volgde o.m. *Toen je me ten huwelijk vroeg* (2011; nominaties Herman De Coninckprijs en J.C. Bloemprijs).

SANDER MEIJ (1980) – Neerlandicus; werkzaam als redacteur voor uitgeverijen. In 2015 verscheen zijn debuutbundel *Nieuw eiland*.

KITTY POWELS (1964) – Studeerde Portugees aan de Universiteit Utrecht en is werkzaam als literair vertaler. Ontving in 2015 de *Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs* (categorie proza).

MARIEKE RIJNEVELD (1991) – Schrijver, muzikant, dichter. Ontving in 2015 de *Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs* (poëzie) en in 2016 de C. Buddingh'-Prijs voor haar debuutbundel *Kalfsvlies*.

HANS SCHOOTS (1950) – Promoveerde als historicus aan de UvA. Nu zelfstandig publicist; schreef o.m. *Gevaarlijk leven; Een biografie van Joris Ivens* (1995) en *Bert Haanstra; Filmer van Nederland* (2009).

B.S. VELDKAMP (1958) – Leerde Russisch bij de Koninklijke Landmacht. Over Karel van het Reve publiceerde hij eerder in *Intermediair* en *Hollands Maandblad*.

WILLEM WANSINK (1953) – Zelfstandig publicist. Werkte jarenlang voor de NOS-tv (Panoramiek) en het weekblad *Elsevier*. Van 1996 tot 2002 was hij Duitsland-correspondent: eerst in Bonn, later Berlijn.

CO WOUDSMA (1960) – Debuteerde in 1997 met de dichtbundel *Viewmaster*. In 2005 volgde *Geluksinstructies* en in 2015 publiceerde hij zijn derde dichtbundel, *Hoogste zomer*.

HOLLANDS Maandblad

Redactie: Bastiaan Bommeljé

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema en Willemijn Lindhout

Vormgeving: Steven Boland

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • p/a Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam • Tel. 020-4213830 • info-hm@uitgeverijpodium.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgevers: Uitgeverij Podium in samenwerking met Stichting Hollands Maandblad, Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 75,00 • voor studenten € 57,50 Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,25 • dubbelnummers € 9,50 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling bij Uitgeverij Podium dan wel via www.hollandsmaandblad.nl – HollandsMaandblad@spabonneservice.nl